

„MĂ CONSIDER UN ROMANTIC, DEȘI VIAȚA MĂ OBLIGĂ, SĂ FIU, ADESEA, PRAGMATIC“* (IV)

Convorbire realizată de Alexandru Deșliu

– Ce ați simțit când ați luat în mână primul exemplar din cartea de debut, *Obsesia păsărilor*? Ce au zis părinții, rudele, prietenii când au văzut cartea?

– Observ că tirul întrebărilor dvs. e foarte bine gândit și elaborat. Mă purtați când prin trecutul meu mai îndepărtat, când prin realitatea de ultimă oră, când spre viitor. E bine, fiindcă asta alungă monotonia dialogului și-l face mai direct, mai spontan – ceea ce mi se pare foarte interesant.

Ce să vă spun? M-am simțit extraordinar. Îmi vedeam, după mai mulți ani, un vis împlinit. Mai ales că volumul apărea în colecția „Luceafărul“ la care, cum v-am mai spus, visam de pe vremea când eram elev la Buzău. Concret, dacă țineți neapărat să vă mărturisesc, am luat cartea, am mângâiat-o, i-am pipăit copertele, am frunzărit-o și aproape că-mi venea s-o sărut. Părinții s-au bucurat, firește, și-au privit evenimentul așa cum trebuia: un succes al băiatului lor, care nu făcuse facultatea degeaba și nu-și pierduse vremea prin București timp ce cinci ani de zile. Colegii? Eram atunci ziarist la „Viața Buzăului“, primul buzoian care tipărea o carte și mulți m-au invidiat. Au zis că am avut pile și relații și așa mai departe. Dacă aș fi avut relații în lumea editorială aș fi scos cartea mai demult și n-ar fi trebuit să aștept trei ani de zile până am văzut-o publicată (v-am relatat deja povestea). Adevărul e că n-am prea avut eu timp să mă bucur de volum pentru că după numai trei zile am plecat în armată, la cerere, la Bacău. Poate vreți să știți și de ce am plecat în armată la cerere. Fiindcă țineam să mă transfer de la ziar, să merg în București și prin lumea ziaristilor de atunci (eram în 1970) circula zvonul că, dacă nu vrei să ți se atârne o „tinichea“ politică, de la un ziar județean nu poți pleca decât cu acordul șefilor (acord care nu se dădea cu una cu două de vreme ce ziarele nu prea aveau oameni, iar eu recusesem la un viclesug de care redactorul meu șef a aflat mai târziu: am mers în audiență la Marele Stat Major al Armatei, unde m-a primit un colonel. Când a aflat de ce am cerut audiență, a izbucnit în râs. „Cum, dom'le, a zis el, oamenii vin la noi să-i scăpăm de armată și dvs. veniți să vă luăm?!“ I-am spus o poveste întreagă, cum că sunt pe cale să mă însor și viitorii socri nu mă acceptă fără armata făcută și-atunci colonelul mi-a promis: „Mergeți liniștit la Buzău și în trei zile veți fi în uniformă!“.

Știam că după armată am dreptul la trei luni de

concediu fără plată și speram ca în intervalul ăsta să găsesc un post liber în vreo redacție.

Așadar, după trei zile (colonelul s-a ținut de cuvânt) eram în bocanci și-n haine militare și răspundeam comenzilor de „Drepti!“, „La stânga, împrejur!“, „Culcat!“ și altele asemenea pe Dealul Bacăului, fără ca superiorilor mei de acolo să le pese că în ghiozdanul cu masca de gaze aveam *Obsesia păsărilor*...

– Există prietenii între scriitori? Cu care dintre congenerii dvs. vă simțiți solidar?

– Există, sigur că există. Și pentru că am rămas cu gândul la perioada armatei din Bacău, dați-mi voie să vă spun că un bun prieten al meu s-a dovedit a fi atunci (și mai târziu, până azi) poetul Radu Cârneli, pe care l-am cunoscut, în vremea aceea, pe cale epistolară. Domnia sa era redactor șef la revista „Ateneu“, în anii de glorie al acesteia și i-am trimis volumul prin poștă. Mi-a răspuns imediat, mi-a făcut o cronică în revista pe care o conducea, mi-a cerut și mi-a publicat poezii și am devenit de atunci apropiați. Ulterior, peste ani, am colaborat în diverse împrejurări, între altele și la monumentală antologie *Poezia pădurii*, la care i-am scris o postfață și la antologia lui de autor, *Heraldica iubirii*, unde i-am alcătuit tabelul cronologic, ca să nu mai spun de multele sindrofii literare și deplasări în care ne-am aflat alături.

V-am dat acest exemplu pentru a vă spune că prietenii pot exista nu numai între colegi de generație, ci și între scriitori de vârste diferite.

În sens mai larg vă pot spune că sunt prieten cu mulți scriitori, atât din București, cât și din provincie. Nici nu știți ce bucurie trăiesc, de pildă, când ajung într-un oraș și știu că acolo mă pot întâlni cu poetul X sau cu prozatorul Y și că, practic, n-avem nimic de împărțit unul cu altul, decât să facem schimb de idei, de păreri, de impresii.

Bunăoară, când mă duc la Constanța, știu că mă pot vedea cu Ovidiu Dunăreanu, un prozator de mare forță și originalitate, că mă pot întâlni cu conjudețeanul meu Arthur Porumboiu, stabilit în orașul lui Ovidiu, cu profesorul universitar și editor Ioan Popișteanu, care mi-a tipărit două cărți, și cu alții. La fel, când merg la Cluj-Napoca mă bucur să dau cu ochii cu Virgil Bulat, fost coleg în sistemul editorial, cu Radu Constantinescu, și el fost coleg al meu, la un cotidian bucureștean, sau cu Aurel Sasu, coautor al masivului *Dicționar al scriitorilor români*. Și cu alții. Mă bucur să știu că la Târgoviște mă întâmpină cu un zâmbet cald George Coandă, Mihai Stan, Victor Petrescu și nu în ultimul rând Mircea Horia Simionescu,

* Fragment dintr-un volum de interviuri în lucru

cel cu care de vreo douăzeci și ceva de ani împart „experiența” concursului „Moștenirea Văcăreștilor”, de care mă leagă nenumărate amintiri. La Timișoara, la Iași, la Satu Mare sau Brăila am, așijderea, cunoscuți și prieteni scriitori, ca să nu mai vorbesc de Foșani, unde oricând sunt primit cu dragoste de Dumitru Pricop, de Ion și Virgil Panait, de Gheorghe Neagu și, dacă îmi dai voie și nu te superi, de dumneata, d-le Alexandru Deșliu...

Vedeți, așadar, că prietenii există, după cum există și rivalități. De acestea din urmă, pe cât îmi stă în putință, mă feresc. Eu sunt un pacifist și un împăciuitoare prin excelență și prin structură. Pentru asta unii mă apreciază, dar alții, mult mai mulți, împătimiti în unele idei ale lor, mă condamnă. Pe linia asta am trăit fel de fel de experiențe – și chiar cu conjudețeni sau concitadini ai dumneavoastră, dar nu e cazul să ne oprim la asta...

– Așadar, aveți cultul prietenilor și al prieteniei, i-ați ajutat pe mulți să supraviețuiască literar, publicistic. Ați fost răsplătit pentru asta?

– Nu știu dacă am ceea ce se cheamă un „cult al prieteniei”, dar vin și întreb: Cine nu se simte bine în compania prietenilor? E adevărat, pe cât mi-a stat în putință, pe când lucram în redacții de ziare, de reviste sau edituri, i-am ajutat pe unii confrăți să fie publicați, ori când n-am putut-o face eu direct le-am facilitat tipărirea prin intermediul unor colegi din alte redacții, la care am intervenit pentru a-i sprijini pe cei care mi-au cerut s-o fac. Nu m-am gândit niciodată la o răsplată pentru gestul meu. I-am ajutat pentru că așa mi-a stat în fire și pentru că și pe mine m-au ajutat alții în vremuri în care se spunea că nu poți publica decât dacă ai pile și relații. Eu nu le aveam și a fost mai bine așa. De altfel, mi se pare un lucru cât se poate de firesc să-l ajuți pe cel de aproape, mai ales dacă scrisul lui promite, iar textele pe care ți le aduce să le citești pot prefigura un frumos destin literar sau publicistic. Uneori le-am scris prefete la cărți altora, le-am dat recomandări pentru primirea în Uniunea Scriitorilor.

Că unii dintre cei pe care i-am ajutat s-au dovedit a fi mai târziu a fi ingrați nu mai contează. Nu știu care

Natură statică cu fructe

american a spus undeva că nici un bine făcut cuiva nu rămâne nepedepsit... N-am purtat și nu port ranchiună nimănui.

Când am publicat *Obsesia păsărilor*, primul care m-a criticat în scris a fost un coleg de la „Viața Buzăului”. Asta nu m-a împiedicat ca după niște ani, când același coleg mi-a adus un manuscris la Editura Sport-Turism, unde eram redactor, să i-l public și să-i asigur debutul cu o carte care se cheama *Aventurile Tezaurului Cloșca cu pui de aur*. Un altul poate l-ar fi refuzat și i-ar fi amintit de cronica cu pricina. Eu n-am făcut-o. Am considerat că dincolo de o eventuală ranchiună trebuie să stea valoarea textului. Și textul respectiv merita să vadă lumina tiparului. Aceluiași fost coleg buzoian (Fie-i țărâna ușoară!) i-am redactat de curând articolul pentru *Dictionarul general al literaturii române*, vol. V, care urmează să apară sub egida Academiei...

– Regresul culturii e o realitate în România. Puteți vorbi despre pariurile câștigate și de cele pierdute în ce-i privește pe debutanți?

– Dacă înțeleg eu bine sensul întrebării, vă referiți la autori care au debutat mai demult ori mai de curând și pe care noi, cei mai vârstnici, am „pariat” într-un fel sau altul. Personal mă feresc de pariuri. Mi-e teamă să risc, mai ales când e vorba de literatură, unde lucrurile sunt pline de neprevăzut și unde valorile se așază mai greu, în timp. Ceea ce astăzi unui critic de la o publicație îi poate părea foarte original, valoros și interesant, e posibil ca mâine, adică peste câțiva ani, să ajungă în plan secundar. Și invers: adică ceea ce astăzi nu este luat în calcul (din motive diverse: autorul nu are susținători ori preferă anonimatul, nu este la modă ori criticii încă nu au grila potrivită pentru a-i evalua creația etc.) poate deveni foarte valoros în viitor. Poate, cu alte cuvinte, infirma toate topurile ce se alcătuiesc în prezent.

Cât privește „regresul culturii”, v-aș contrazice. Nu trebuie să ne luăm după o anumită literatură, practică cu perseverență de către unii tineri (mă refer aici la poezii și proze în care licențiozitatea, vulgaritatea, scabrosul etc. reprezintă condiția existenței acestora), literatură care este „la modă”, fiindcă moda, ca orice modă, va trece și va fi înlocuită de alta. Aș zice mai degrabă că nu e vorba de un „regres al culturii”, ci de absența unor mari talente, a unor mari „voci” – în poezie, în proză, în teatru, voci care să se impună, să convingă și în cele din urmă – prin mesajul etern uman și etern valabil al operelor lor – să intre în patrimoniul de valori naționale – și de ce nu? – europene și universale. Nu cred că trebuie să ne îngrijorăm de „regresul culturii”, fiindcă ea, cultura română, și-a aflat și-și va afla și în (sau după) aceste vremuri tulburi forța necesară regenerării.

– Cum ne putem salva spiritual de la situația în care ne aflăm?

– Conștientizând, fiecare în parte, unde ne aflăm și ce putem face pentru a merge mai departe, adică *luptând cu inerția*, cum ar fi zis Labiș acum mai bine de patru decenii. Militând pentru promovarea valorilor, pentru cunoașterea propriilor potențe culturale, declarând război total produselor subculturale, manelelor, surogatelor literare, imposturii în materie de creație artistică. Sigur,

asta n-o poate face unul singur, dar fiecare poate influența lucrurile în acest sens. Și mă refer aici la scriitori, la ziariști, la redactori de reviste și de edituri și la alții.

– **Pot coexista un critic erudit și un poet adevărat în una și aceeași persoană?**

– De ce nu? În principiu (și cred că și în fapt) pot coexista. Poetul de azi nu mai seamănă cu cel de ieri, care se putea închide dacă nu în turnul de fildeș, măcar într-o cămăruță modestă și acolo să scrie. Poetul de azi, dacă se respectă pe sine și își ia munca în serios, trebuie să fie și un erudit, un ins care știe cam tot ce s-a scris în materie de vers înaintea și chiar în contemporaneitatea lui, deoarece numai așa conștientizează ce are de făcut și poate tinde – eventual – la formule poetice noi și originale. Poetul poate fi și un bun critic. Bacovia spunea undeva (și nu glumea) că cei mai buni critici (de poezie cel puțin) sunt tot poeții. Cred că în mare partea avea dreptate. Așadar, nimic nu-l împiedică pe un poet să fie și un critic bun. Reciproca nu știu să fi fost vreodată valabilă, cel puțin din câte am citit până acum...

– **Ce înseamnă să-ți formezi un public al tău, care te citește?**

– Aș zice că publicul tău, care te citește, se formează singur, după ce ți-a cunoscut una-două sau mai multe cărți. Există și aici o selecție, mai ales în ce privește proza. Bunăoară, pe vremuri, Ionel Teodoreanu avea un public al lui – adolescenții – și miza pe el în fiecare toamnă când lansa un nou roman. Evident, asta s-a întâmplat după ce autorul și-a „făcut” gloria cu romanul *La Medeleni*. La fel Minulescu. Și alții. Vreau să spun că publicul se selectează în funcție de preferințe, pe care un anumit stil scriitoricesc, o anume tematică le poate influența.

Astăzi, din păcate, nu știu câți dintre scriitorii noștri se pot lăuda că au un public al lor, care îi citește cu mare fidelitate. Cauzele se pot deduce fără prea mari eforturi...

– **Dacă n-ați fi fost scriitor, ce v-ar fi plăcut să fiți?**

– Explorator, geolog sau marinar (dar fără a nutri ambiții politice).

– **Care sunt omul și evenimentul care v-au marcat cel mai mult în viață?**

– În îndepărtata mea copilărie mi-am petrecut multe seri de toamnă și de iarnă la povarnă (locul acela în care se face rachiul), un fel de Hanul Ancuței, unde poposeau mulți oameni și unde îmi plăcea să le ascult poveștile. A existat și un consătean, povarnagiul, un anume Victor Păun, cel care îmi stimula imaginația să rătăcească pe meleagurile miraculoase ale poveștii. Despre el și despre serile de atunci am scris și o carte, *Povarna și alte povestiri*, de care v-am mai vorbit și în care am încercat să strâng imaginile și emoțiile de atunci.

Cât privește un anume eveniment, pot mărturisi că am trăit o mulțime de evenimente interesante, însă nici unul din ele nu poate egala călătoria pe care am făcut-o la Babilon, în vechea Mesopotamie (Irakul de azi) în 1995. Am cunoscut nu numai o cu totul altă lume decât a noastră, europeană, lumea musulmană, dar am și putut vedea cu ochii mei vestigiile milenare ale unei civilizații despre care se mai vorbește puțin astăzi și care ar trebui studiată încă din primii ani de școală. A fost călătoria

Ulcele, flori și o carte

vieții mele, de neasemănat cu altele (mai înainte văzusem Rusia, Polonia, Cehoslovacia, iar mai târziu am fost și în Elveția) și care m-a marcat pentru totdeauna. Pot să spun că la mijloc a fost și o predestinare. Gândiți-vă, în 1988 am publicat un volum de versuri intitulat *Peregrin la Ninive*, iar peste șapte ani mi-a fost dat să călătoresc prin locurile prin care fusesem înainte doar în imaginație! M-am întors de-acolo „bulversat” și cu un geamantan întreg de cărți și de materiale documentare. Pe baza lor am scris și tipărit un *Dicționar de divinități, simboluri și mistere orientale*, în cinci volume, o carte pentru copii, *Poveștile Babilonului* și o evocare, *Babilon, orașul blestemat*...

– **Ați simțit vreodată nevoia să vă izolați în turnul de fildeș?**

– O, sigur. Turnul meu de fildeș este, la ora actuală, casa de la Chiojdu (Buzău), unde mă retrag din când în când și unde nu mă mai deranjează decât cel mult un telefon.

– **Ce șanse acordați scriitorului contemporan să se facă cunoscut de către cititorii de azi?**

– Șansele nu i le pot acorda eu. Cred că și le poate acorda singur prin ceea ce scrie. Dacă scrie bine și interesant, dacă este original și pe deasupra mai are și puțin noroc sau este susținut de către o revistă ori o editură, sigur se face cunoscut. Dacă, dimpotrivă, paginile lui sunt șterse, inodore, incolore etc. nu se mai face cunoscut. Sau se face cunoscut ca exemplu negativ, care trebuie ocolit. Astăzi, când apar sute și mii de cărți, ca să poată ieși în față, să devină popular, un scriitor ori trebuie să aibă o forță și un talent ieșit din comun, ori, cum am zis, să fie susținut cu perseverență de cineva, o

instituție cu influență în mass media.

– **Ce atitudine aveți față de critica literară?**

– Exact atitudinea pe care o are și ea față de mine, cu diferențieri și nuanțări, din partea mea cel puțin. Mă interesează atunci când este făcută cu bună credință, mă enervează când în spatele unei cronici simt un joc de interese și o ignor când se produce „ciupitativ“, cum ar fi zis un fost coleg editor, adică după ureche, rupând citatele din context sau, și mai rău, fără ca autorul să se fi oboșit măcar să citească volumul despre care a scris (că de multe ori se întâmplă și așa). Din păcate. Și când vă spun asta să nu credeți că mă gândesc doar la cărțile mele. Și eu fac critică literară, e normal să-i citesc și eu pe ceilalți care scriu cronici și-atunci caut să-mi confrunt părerile cu ale altora. Eu citesc cărțile și simt imediat care cronicar a citit și care n-a citit o carte.

– **Dați-ne numele unor scriitori români pe care îi citiți cu plăcere!**

– Mă puneți într-o situație mai mult decât dificilă. Eu i-am citit și-i citesc cu plăcere pe toți scriitorii români, încă din școală. Mi-e greu să vă vorbesc despre preferințe. De pildă cronicarii, în frunte cu Grigore Ureche și Miron Costin, îmi plac, ca și Sadoveanu, pentru o anume dulceață a limbii, Odobescu, pentru stil și arta literară, Eminescu, Goga, Macedonski, pentru muzicalitate și timbrul grav al „vocii“, ca și pentru profunzimea ideilor. Pe Caragiale l-aș lua cu mine chiar dacă aș naufragia pe o insulă. Mai încoace simboțiștii, poporanisti, sămănătoristi au toți, chiar dacă nu în totalitate, versuri și poeme întregi memorabile. Ce să mai spun de poezia modernă? Cum aș putea să nu citesc cu plăcere poezii pe care Dinu Pillat îi reunea, prin 1974, într-o antologie care se cheama **O constelație a poeziei românești moderne**, adică pe V. Voiculescu (despre care am și scris șapte cărți), pe Bacovia, pe Ion Barbu, pe Ion Pillat și pe toți ceilalți? Dintre autorii mai apropiați de noi îmi plac Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, Nicolae Labiș, Ștefan Augustin Doinaș. În materie de proză preferințele mele se îndreaptă către D.R. Popescu, Eugen Barbu, Ștefan Bănuș, Fănuș Neagu, Mircea Horia Simionescu, într-un cuvânt către scriitorii care au a-mi comunica ceva într-un stil personal care este numai al lor. Dintre cei de mai înainte, ca să nu credeți că citesc și recitesc numai poezie, îi redescopăr altfel, la o nouă lectură, pe Galaction, pe Agârbiceanu, pe G. Călinescu și, firește, pe autorul lui **Zahei Orbul** și al **Loștriței**. Asta ca să mă opresc doar la câteva nume dintr-o listă mult mai largă.

– **Dar din literatura universală ce scriitori vă sunt mai aproape de suflet?**

– Aici lucrurile sunt ceva mai complicate și mai complexe. Încă de pe când eram elev de liceu i-am descoperit (și apoi i-am aprofundat, simțindu-i aproape) pe marii scriitori ruși: Dostoievski, Tolstoi, Gogol, Cehov (dintre prozatori) și pe Lermontov și Pușkin (dintre poeți), apoi pe cei francezi (îmi amintesc cum odată am luat o notă mică la o teză pentru că, în loc să învăț, cu o seară înainte nu mă mai desprinsesem de **Mizerabilii** lui Victor Hugo).

Ca o paranteză vreau să vă spun că de curând un confrate, poetul Aurelian Titu Dumitrescu, mi-a cerut o

colaborare pentru o carte (care între timp a și apărut) intitulată **Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Mallarmé: modele pentru scriitorii români contemporani** și am fost bucuros să-mi reîmprospătez niște lecturi mai vechi, spunându-mi și eu în scris părerea despre Baudelaire. De altfel, aceeași bucurie am trăit-o și acum câțiva ani când, solicitat de soția lui N. Porsenna, un scriitor și traducător de mare valoare, aproape uitat astăzi pentru că a fost ținut sub obroc în timpul regimului trecut, am îngrijit o antologie de lirică universală a acestuia și m-am reîntâlnit, ca într-un forum poetic, cu marii lirici ai lumii, de la Virgiliu, Ovidiu și Horațiu și până la E.A. Poe și Walt Whitman, de la François Villon și până la J.W. Goethe, de la Lord Byron și până la Ady Endre.

Dintre poeții și prozatorii contemporani îmi plac G. Garcia Márquez, Vergas Llosa, Pirandello, Dino Buzzati, Evgheni Evtuşenco, Eugenio Montale (din care în tinerețe am și tradus și publicat câte ceva), Mihail Șolohov, William Faulkner, Ernest Hemingway, William Saroyan, J.D. Salinger, G.T. Lampedusa, Allain Fournier...

Evident, ordinea în care i-am citat este aleatorie. Și mai sunt și alții...

– **Care sunt autorii și cărțile pe care le-ați recomanda unui tânăr intelectual?**

– I-aș recomanda toți autorii pe care i-am citat, sau pe măcar o parte din ei. Cred că un tânăr intelectual care se respectă trebuie să-i cunoască întâi și-ntâi pe scriitorii importanți din literatura țării lui. Apoi să citească măcar doi-trei autori, mai ales prozatori, din marile literaturi ale lumii: franceză, italiană, rusă, engleză, germană, spaniolă, literatura sud-americană și cea a Statelor Unite. Numai așa îți poți forma un orizont cultural mai larg, cu foloase mari pentru viață. Din fericire astăzi avem destule dicționare după care se poate orienta oricine, fără să fie filolog.

Sigur, un intelectual, fie el tânăr sau vârstnic, nu se poate, nu trebuie să se oprească la dicționare și la antologiile. Adevărata cultură, cum bine ne spunea nouă la facultate profesorul Romul Munteanu, nu se face prin lectură de fragmente, nici de la Radio, Televiziune sau din antologii și dicționare, ci lecturând cu atenție și pe cât posibil în integralitate, un autor.

– **Cât de important e schimbul de mâine al literaturii române?**

– Cât de important este schimbul de mâine și pentru orice domeniu al vieții social-economice și culturale ale unei țări. În ce privește literatura noastră eu nu-mi fac griji și pentru că mi-a venit chiar acum în minte o discuție, am să-l citez pe un alt profesor de la Filologia bucureșteană, pe Ion Rotaru, cel care citește enorm și care a scris **Istoria literaturii române** în vreo șase volume.

Fiind cazat cândva în aceeași cameră cu dumnealui la un hotel din Focșani, îmi spunea, mai în glumă, mai în serios: „Domnule Florentin, nouă, celor de azi, numai de la Heliade și de la Alecsandri ni se trage. Primul, cum știi și dumneata, a zis: «Scrieți, băieți, numai scrieți!»», iar cel de al doilea: «Românul s-a născut poet». Ei nu bănuiau ce-o să ne aștepte după atâta amar de vreme, că românii or să scrie toți în toate părțile“.

Bineînțeles că profesorul glumea, dar gluma lui conținea o mare parte de adevăr: azi se scrie mult și oricine

se crede poet sau prozator scoate din buzunar o sumă de bani (sau dacă nu-i are aleargă după un sponsor) și-și tipărește textele. Nu mai există nici o barieră. Înainte un redactor de editură știa să discearnă, să separe literatura de grafomanie. Nu spun că ar fi necesară o cenzură, de orice fel ar fi ea, dar mă întreb și eu, ca și alții, ce s-ar putea face în situația dată. Nu-i oare păcat de copacii distruși ca să se fabrice o hârtie ce mai devreme sau mai târziu va ajunge la foc ori la topit?

Dar, ca să revin la întrebare, vreau să spun că e foarte important schimbul de mâine al literaturii. Până la urmă el va fi asigurat de „cernerea” autorilor și a cărților de acum. Va fi un fel de selecție naturală. Autorii care vor fi ceruți și apreciați de „piață”, adică de cititori și vor avea cu adevărat valoare, recunoscută ca atare de către public și de către critica literară, vor rezista. Care nu, nu. Ce spun eu acum ar putea da naștere, însă, și la alte întrebări: Este, va fi critica imparțială? Cine și cum o face? Dar deja intrăm într-o altă discuție...

– Care credeți că va fi statutul scriitorului în lumea de mâine?

– Cel pe care și-l poate asigura numai singur, prin propria-i operă. Numai ea, opera, poate asigura prestigiu și respectabilitate sau, dimpotrivă, ignoranță ori chiar dispreț din partea cititorului.

– Ce înseamnă compromisul în critica literară actuală?

– Simplu: să scrii la comandă și să lauzi cărți în care nu crezi și care n-au valoare, sau să arunci cu noroi în volume care, chiar dacă nu au mare valoare, atestă anume originalitate și conțin promisiuni de eventuale, virtuale împliniri în viitor. Să te afiliezi unui grup de interese și le faci jocul celor de acolo, la orice oră din zi sau din noapte, iar mai apoi să treci într-o tabără adversă, cu opinii literare contrare celei dintâi. Și așa mai departe. Cu alte cuvinte, să treci dintr-o barcă în alta și să fii duplicitar – ceea ce, se înțelege, îți scade credibilitatea în ochii celui care te citește. Uitați-vă prin revistele noastre literare din ultimii doi-trei ani și-o să găsiți exemple destule.

– Ce poate compromite destinul unui scriitor?

– Multe: lipsa unei coloane vertebrale drepte, atitudinile morale discutabile în anumite împrejurări, apariția unei (unor) cărți de slab nivel literar după altele bune, acuzațiile întemeiate de plagiat etc.

– Ce vă nemulțumește în literatura actuală?

– Subprodusele literare pe care unii se străduiesc din răspuțeri să le acrediteze ca valori, abuzul de pornografie, lipsa oricărei decențe în viața și în scrisul unor confrăți mai tineri, tonele de maculatură care se publică peste tot, lipsa unor critici de direcție a unor personalități care să practice atât critica de idei, cât și pe cea de întâmpinare (cum erau, de pildă, pe vremuri, Maiorescu și Ibrăileanu sau, mai încoace, Eugen Lovinescu), lipsa de transparentă în acțiunile și activitățile conducerii Uniunii Scriitorilor. Apropo de această ultimă nemulțumire: anul trecut Uniunea a anunțat că datorită unor sponsorizări, membrii ei, scriitorii vor primi 200 de euro pentru o conferință, un recital, o întâlnire cu cititorii într-o instituție (școală, societate comercială ș.a.). Câți dintre scriitori beneficiază de asta? Și după ce criterii sunt selectați?

Aud?

– Cum definiți boema literară?

– Definiției din dicționar („viață de azi pe mâine, dezordonată” ș.c.l.) i-aș aduce câteva conotații. Boema mai nouă este în primul rând o stare de spirit, un atribut care stă cel mai bine tinereții, deși nici la vârste mai înaintate nu-și pierde șarmul. Boema mai e, pe de altă parte, o reacție la conformism, la închistare, la platitudine, la starea de monotonie, de viață mic-burgheză. Dar boema mi se pare a mai fi, de multe ori, și o condiție *sine qua non* a creației. Văzuți din acest punct de vedere și Eminescu și Macedonski, apoi simbolistii ori scriitorii de mai târziu (Artur Enășescu) sau contemporanii (Tudor George, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea ș.a.) au fost boemi. Ei au făcut o boemă creatoare, dacă pot să-i zic așa. O boemă dusă în suferință și greutăți adesea, dar benefică pentru literatură, pentru că toți au lăsat ceva în urma lor, respectiv o operă literară. Și din perspectiva timpului asta contează.

Prin urmare, boema este un fenomen mult mai complex decât pare la prima vedere și de aceea trebuie studiat și înțeles ca atare. Dar despre toate astea eu am scris în două cărți, **Cafeneaua literară și boemii ei** și antologia intitulată **Cafeneaua literară și boema literară din România de la începuturi până în prezent**, poate cele mai căutate și mai citite volume ale mele. Așa că, după ce mi-am făcut și reclamă, nu-mi mai rămâne decât să-i invit pe cei interesați să le caute la bibliotecă.

– În ce relații vă aflați cu verbul „A dori“?

– În relații pragmatice, pentru că la vârsta și la experiența mea de viață nu-mi mai permit decât dorințe foarte bine gândite, care eventual se și pot împlini.

Ce își poate dori un scriitor? Să fie sănătos, să aibă inspirație, să scrie, să fie publicat, să fie citit și remunerat pentru ceea ce face, ca să-și poată permite și el, amărâțul, să călătorească, să-și permită o vacanță.

– Urâți definitiv pe cineva?

– Nu, deși poate că anume persoane ar merita-o.

– Iubiți necondiționat pe cineva?

– Da. Și dacă vreți să știți și pe cine, vă spun: soția.

– Ce își dorește acum scriitorul Florentin Popescu?

– Toate cele pe care le-am amintit în răspunsul dat la întrebarea anterioară și, în plus, pentru că e miez de iulie și-afară e foarte cald, o bere...

– Ce mărturie ați vrea să lăsați despre timpul în care trăiți?

– Mărturia pe care o lasă un scriitor urmașilor lui este propria operă. Și indiferent în ce domeniu se manifestă un scriitor, opera lui poate (și trebuie!) să vorbească, într-un fel sau altul, despre timpul în care a trăit autorul ei. N-am să fac excepție nici eu de la acest adevăr general și de domeniul evidenței. Cărțile de proză și de poezie, cele de informare științifică sau de reportaj, în fine, sutele dacă nu cumva miile de materiale răspândite prin paginile ziarelor și revistelor de-a lungul celor vreo patruzeci de ani de când scriu și public, ar putea alcătui – așa îmi place și-mi este confortabil să cred – o mărturie despre timpul în care am trăit, trăiesc și sper că voi mai trăi, nu de alta, dar ca să sporesc „mărturia” de care vorbiți...